

CO2 RAPPORTAGE 2022

HAARSMA GROEP

Haarsma Groep
Waltaweg 6
8765 LP Tjerkwerd

Opgesteld door:
Mevr. S. de Boer
September 2023, versie 3

Beoordeeld door:
Witsenboer Advies
Dhr. J. Witsenboer
September 2023, versie 3

Handwritten signature in blue ink, likely of J. Witsenboer, with a small green square next to it.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
A Inzicht	5
1.1 Scopes.....	5
1.2 Organisatorische grens	5
1.3 Emissie-inventaris (3.A.1)	6
1.3.1 Emissie-inventaris scope 1.....	6
1.3.2 Emissie-inventaris scope 2.....	6
1.3.3 Emissie-inventaris scope 3.....	8
1.3.4 CO ₂ footprint rapportage 2022.....	10
1.3.5 Meetonnauwkeurigheden	11
1.3.6 Energiebeoordeling (analyse CO ₂ footprint t.o.v. het referentiejaar 2017).....	12
1.3.6 Projecten met gunningsvoordeel	12
B CO₂-reductie	13
2.1 Beleidsverklaring van directie.....	13
2.2 Overzicht reductiedoelstellingen.....	13
2.3 Voortgang reductiedoelstellingen	14
2.4 Conclusie reductiedoelstellingen.....	15
2.5 Energie management actieplan	15
C Transparantie (communicatieplan).....	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Het doel van communiceren	17
3.3 Aanpak en middelen	18
3.4 Projecten met gunningsvoordeel	20
D Participatie	21
4.1 Initiatieven op het gebied van CO ₂	21
4.2 Budget.....	21

Inleiding

CO₂-Prestatieladder

De CO₂-Prestatieladder is een duurzaamheidinstrument met als doel de CO₂-reductie in organisaties substantieel te verhogen. Het gaat hierbij om reductie binnen de bedrijfsvoering, in projecten en in de keten. Dit kunnen organisaties bereiken door nieuwe vormen van samenwerking en innovatie in de gehele keten.

Het gaat bij de CO₂-Prestatieladder om energiebesparing, CO₂-reductie in de keten, en het gebruik van duurzame energie.

Op dit moment maakt de

Haarsma Groep gebruik van het handboek van de CO₂-Prestatieladder 3.1 (versie 22 juni 2020).

SKAO

De SKAO (Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen) is schema-eigenaar en schemabeheerder van de CO₂-Prestatieladder. De SKAO is verantwoordelijk voor de doorontwikkeling van deze norm.

Haarsma Groep en CO₂

De Haarsma Groep is een bedrijf gevestigd in Tjerkwerd en voornamelijk werkzaam in het noorden van Nederland. Het is een aannemingsmaatschappij met meerdere specialisaties in huis, waardoor gerichte diensten of complexe projecten kunnen worden gerealiseerd in de grond-, weg-, water- en betonbouw. Elke werkmaatschappij binnen de groep heeft zijn eigen expertise en discipline, die afzonderlijk kan worden ingezet, maar ook complementair. Haarsma wordt onder andere ingeschakeld voor het ontwikkelen, coördineren en realiseren van civieltechnische projecten, het bouw- en woonrijp maken van diverse locaties, het uitvoeren van sloop- en saneringswerkzaamheden en het leveren van ophoog- en industriezand.

In juni 2013 heeft de Haarsma Groep het certificaat gekregen voor niveau 3 op de CO₂-Prestatieladder. De directeur heeft in 2020 aangegeven dat de Haarsma Groep zich wil certificeren voor niveau 5 van de CO₂-Prestatieladder. In 2021 is dit behaald, het certificaat is geldig tot juni 2024.

Duurzaamheid en het milieu zijn belangrijke items voor de bedrijfsvoering van de Haarsma Groep. Vanuit deze gedachte is voor het jaar 2022 een CO₂-footprint gemaakt conform Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1 (juni 2020), NEN-EN-ISO 14064-1 (februari 2019) en NEN-EN-ISO 50001 (augustus 2018). Volgens dit zogenaamde Green House Gas protocol (GHG) is van de eigen bedrijfsactiviteiten de totale CO₂-emissie vastgesteld, die bovendien heeft het geleid tot inzicht in de veroorzakers.

De ladder geeft inzicht in de mate waarin een bedrijf actief werk maakt van CO₂-reductie. Hoe hoger op de ladder, hoe hoger de fictieve korting op de inschrijfprijs bij EMVI-aanbestedingen.

Invalshoeken CO₂-Prestatieladder

Bij het beoordelen van de CO₂-prestatie wordt vanuit vier invalshoeken gekeken:

- A. Inzicht (inclusief energiebeoordeling)
- B. CO₂-reductie
- C. Transparantie (Communicatie intern en extern)
- D. Participatie (initiatieven op het gebied van CO₂-reductie)

Korte toelichting op de invalshoeken

Invalshoek A stimuleert organisaties om de eigen CO₂-uitstoot en die in de keten te kennen. Haarsma Groep realiseert dit door continue verbetering in de diepgang, reikwijdte en efficiëntie van inzicht en de kwaliteit van de emissie-inventaris.

Invalshoek B zorgt voor reductie voor het terugdringen van energieverbruik en CO₂-uitstoot. Haarsma Groep realiseert continue verbetering van de efficiëntie van maatregelen, in het vaststellen en behalen van doelen en het aantonen van voortgang op doelstellingen en maatregelen.

Invalshoek C stimuleert transparantie en de creatieve betrokkenheid van de medewerkers. Haarsma Groep realiseert continue verbetering in de diepgang en verspreiding van de communicatie en in het verwerken van inbreng van de interne en externe belanghebbenden.

Invalshoek D stimuleert participatie en samenwerking, in het delen van eigen kennis en daar waar mogelijk gebruikmaken van kennis die elders is ontwikkeld. Haarsma Groep realiseert continue verbetering in het selecteren van nuttige initiatieven en het toepassen van de kennis in de organisatie.

ISO 14064-1 (2019)

De in dit rapport opgeschreven emissie inventaris is een verantwoording van onderdeel 3.A.1 uit de CO₂-Prestatieladder, te weten: "het bedrijf beschikt over een uitgewerkte emissie inventaris voor haar scope 1 en 2 CO₂-emissies conform ISO 14064-1". In dit rapport wordt de CO₂-voetafdruk gerapporteerd volgens § 9 van deze norm. In de inhoudsopgave is een verwijzingstabel opgenomen, die aangeeft in welke hoofdstukken van dit rapport de te rapporteren aspecten van de ISO 14064-1 norm staan.

Deze CO₂ inventarisatie is opgesteld overeenkomstig de eisen uit ISO 14064-1 (2019), paragraaf 9:

ISO 14064-1	GHG-report content	Beschrijving	Uitleg/ toelichting
9.3.1	A	Reporting organization	Haarsma Groep
9.3.1	B	Person responsible	Dhr. T. Haarsma
9.3.1	C	Reporting period	01-01-2022 t/m 31-12-2022
5.1 en 9.3.1	D	Organizational boundaries	Haarsma Groep (Haarsma Infra & Milieu BV; Haarsma Transport BV; Haarsma Materieel Beheer BV; HaKaWe; Haarsma Groen, grond & infra)
9.3.1	E	Reporting boundaries to define significant emissions	Niet van toepassing
5.2.2 en 9.3.1	F	Direct GHG emissions	1.743 ton CO ₂ -uitstoot over 2022
9.3.1 en Annex D	G	Biogenic CO ₂ emissions and removals separately in tonnes of CO ₂	Niet van toepassing
5.2.2 en 9.3.1	H	GHG removals in tonnes of CO ₂	Niet van toepassing
5.2.3 en 9.3.1	I	Exclusion of sources or sinks	Afgewerkte olie, hydrauliek olie, propaan en smeerolie is niet meegenomen in de scope. De

			uitstoot van deze oliën en propaan is te verwaarlozen
5.2.4 en 9.3.1	J	Indirect GHG emissions	3 ton CO ₂ -uitstoot over 2022
6.4.1 en 9.3.1	K	Base year	2017
6.4.1 en 9.3.1	L	Changes or recalculations	Er zijn geen aanpassingen geweest ten opzichte van het basisjaar
6.2 en 9.3.1	M	Quantification approaches	Dit staat benoemd in hoofdstuk 3 van dit verslag
6.2 en 9.3.1	N	Changes to quantification approaches previously used	Niet van toepassing
6.2 en 9.3.1	O	GHG emission or removal factors used	De conversiefactoren van www.co2emissiefactoren.nl zijn gebruikt
8.3 en 9.3.1	P	Uncertainties of the GHG emissions and removals data per category	Niet van toepassing
8.3 en 9.3.1	Q	Uncertainties	Er worden gegevens gebruikt van de bedrijfsapp, dit kan in beperkte mate afwijken van de werkelijke uitstootgegevens door het niet volledig of onvolledig invullen van de gegevens
9.3.1	R	Statement in accordance with ISO 14064	Opgenomen in dit energie auditverslag
9.3.1	S	Verification of the GHG inventory	Alleen intern geverifieerd, niet door een certificerende instantie
9.3.1	T	The GWP values used in the calculation and their source	Hiervoor is het IPCC-verslag voor gebruikt.

Dit rapport beschrijft vanuit de vier invalshoeken de CO₂-prestatie over het jaar 2022 van de Haarsma Groep.

In het kader van de 2ste tussentijdse beoordeling van de Haarsma groep op de CO₂-Prestatieladder heeft een energiebeoordeling plaatsgevonden. Deze beoordeling betreft een inventarisatie van alle energiestromen en de mogelijkheden tot reductie hierin. De energiebeoordeling is uitgevoerd conform de richtlijnen in NEN-EN 50001 en is te vinden in hoofdstuk A 1.3.6.

Voor het in kaart brengen van de CO₂-footprint is de volgende projectgroep (stuurgroep) opgesteld:

Naam	Functie
T. Haarsma	Directeur
S. de Boer	KAM-coördinator
E.G. Galama	Procesmanager Bedrijfsbureau
W. Poelstra	Chef-monteur

A Inzicht

1.1 Scopes

De CO₂-footprint geeft een beeld van de totale CO₂-uitstoot van ons bedrijf. De Haarsma Groep valt in de categorie Klein Bedrijf.

Deze rapportage heeft betrekking op de scope 1, 2 en 3 emissies betreffende het jaar 2022, zoals gedefinieerd in de CO₂-Prestatieladder van SKAO.

- Scope 1 (directe emissies): emissies door de eigen organisatie, zoals emissies door verbruik van brandstoffen voor verwarming, gasverbruik, materieel en het eigen wagenpark.
- Scope 2 (indirecte emissies): emissies ten gevolge van het gebruik van elektriciteit, zakelijk verkeer met privéauto's en vliegverkeer.
- Scope 3 (overige indirecte emissies): productie van ingekochte materialen (upstream) en het gebruik van het door de organisatie aangeboden/ verkochte werk, project, dienst of levering (downstream).

1.2 Organisatorische grens

Het Green House Gas - protocol (hierna GHG) geeft twee methoden voor het bepalen van de organisatorische grens zodat deze voldoet aan bovenstaande voorwaarde: de financial control approach en de operational control approach (vrij vertaald: gebaseerd op de omzet of op het operationele vlak van het bedrijf). In dit geval zijn de grenzen bepaald op grond van het operationele vlak van het bedrijf.

Het CO₂-certificaat staat geregistreerd op Haarsma Tjerkwerd Holding B.V. (KvK.01031116). Onder de Holding vallen de onderstaande werkmaatschappijen (met bijbehorende KvK nummers):

Naam werkmaatschappij	Kamer van Koophandel nummer
Haarsma Infra & Milieu B.V.	01073092
Haarsma Transport B.V.	01048776
Haarsma Materieel Beheer B.V.	01098589
HAKAWE B.V.	01059333
Haarsma Groen, Grond & Infra B.V.	66942306

De bovengenoemde werkmaatschappijen en Holding zijn gevestigd aan de Waltaweg 6 te Tjerkwerd. In 2022 zijn er geen wijzigingen geweest in de boundary.

In 2018 zijn de nieuwe doelstellingen geformuleerd voor scope 1 en 2. De footprint van 2017 is gedefinieerd als het referentiejaar en wordt als basis gehanteerd voor het vergelijken met de volgende jaren.

Voor scope 3 is een doelstelling opgesteld met 2020 als referentiejaar.

1.3 Emissie-inventaris (3.A.1)

1.3.1 Emissie-inventaris scope 1

Voor de emissie-inventaris van scope 1 is de CO₂-uitstoot voor vier hoofdgroepen bepaald. In deze paragraaf is beschreven op welke wijze dit is berekend. De vijf hoofdgroepen zijn Materieel, vrachtwagens, personenauto's/busjes, inhuur scope 1&2 en het gas/elektra verbruik.

Het materieel is weer onderverdeeld in verbruik diesel en HVO. De personenauto's/busjes zijn weer onderverdeeld in verbruik diesel, benzine en elektrisch. Inhuur scope 1&2 is weer onderverdeeld in verbruik diesel en benzine.

In 2019 is een app ontwikkeld waarin de getankte liters, de urenstand c.q. km-stand, datum en voertuig (kenteken) c.q. machine wordt ingevoerd. Dit levert steeds meer inzicht op in het verbruik van de arbeidsmiddelen. Per 01-01-2020 is het gebruik van deze app verplicht. Uit deze gegevens hebben wij voor 2022 het verbruik bepaald.

Materieel:

Er is een onderverdeling gemaakt in het materieel om meer inzicht te krijgen wie de grootverbruikers zijn. In 2022 is er op een project te Julianadorp HVO100 diesel gebruikt voor het eigen materieel. Het gaat om totaal 74.032 liter HVO-diesel. Totaal komt dit op een CO₂-uitstoot van 23,25 ton. Waar we dus met diesel totaal 624 ton CO₂-emissie hadden is het met de inzet van HVO100 diesel verlaagd naar 405 ton. Een vermindering van 219 ton.

Toelichting materieel extern scope 1

Haarsma stelt diesel ter beschikking voor voertuigen die door externe partijen worden bestuurd. De externe partijen werken onder de verantwoordelijkheid van Haarsma. Dit is een significant deel van de totale CO₂-uitstoot, 13% om precies te zijn. Door deze opsplitsing is het duidelijker waar de diesel naar toe gaat.

Vrachtwagens:

In 2022 zijn er totaal 11 vrachtwagens ingezet waarvan 2 met Euro 5 en 9 met Euro 6. De liters en de km-standen zijn door de chauffeurs met behulp van onze tank app bijgehouden. Totaal hebben de vrachtwagens over 2022 een uitstoot van 888 ton CO₂.

Bestel- en personenauto's:

In 2022 zijn er in totaal 38 bedrijfswagens. We hebben de volgende vier hoofdgroepen personenwagens/bestelbusjes, benzine, diesel, hybride en elektrisch. We beschikken over 33 diesel auto's, 2 benzine auto's, 2 elektrische auto's en 1 hybride auto. Het verbruik (liters) en de km-standen worden door de chauffeurs bijgehouden in onze tankapp. In 2022 zijn er 7 bedrijfswagens ingezet met Euro 4, 8 bedrijfswagens met Euro 5, 21 bedrijfswagens met Euro 6 en 2 elektrische bedrijfswagens. Totaal hebben de bedrijfswagens over 2022 een uitstoot van 206 ton CO₂.

Gasverbruik:

Het pand aan de Waltaweg 6 te Tjerkwerd wordt verwarmd op gas. Het totale verbruik wordt afgeleid van de energienota van de leverancier. Deze nota loopt steeds van oktober tot oktober. Er is een totaal 4.322 m³ verbruikt wat totaal 9 ton CO₂ is.

1.3.2 Emissie-inventaris scope 2

Voor de emissie-inventaris van scope 2 is de CO₂-uitstoot voor vijf subgroepen bepaald. In deze paragraaf is beschreven op welke wijze dit is berekend. Tevens is de opbrengst van onze zonnepanelen (geplaatst begin 2019) meegenomen voor de totale scope 2.

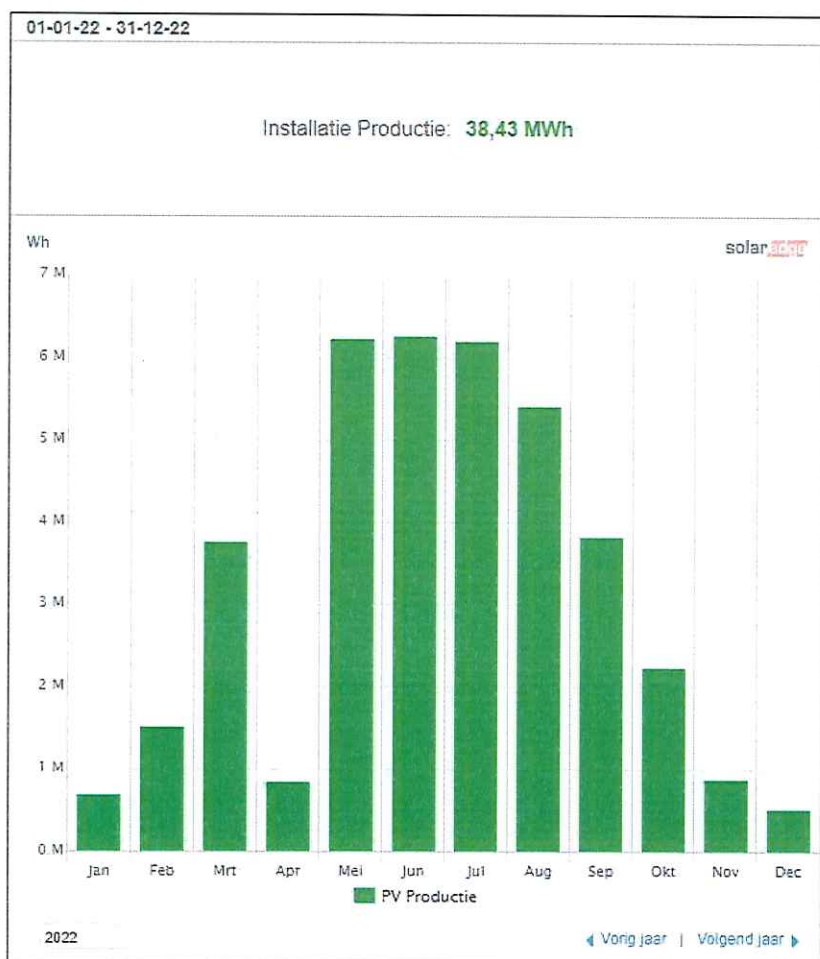
Elektriciteitsverbruik kantoor:

De verbruikte hoeveelheid elektriciteit is afgeleid van de energierekening, deze loopt van oktober tot oktober. De Haarsma Groep heeft in 2022 groene stroom ingekocht bij Essent. Naast de inkoop van echte groene stroom, worden er 144 zonnepanelen gebruikt om groene stroom op te wekken.

Op de energienota is te herleiden wat onze totaalverbruik is (ingekochte groene stroom) en de verrekening van de terug geleverde zonne-energie.

Opbrengst zonnepanelen en inkoop groene stroom:

De opbrengst van de zonnepanelen kan in een daarvoor speciale app worden bekeken. Daar halen wij ook de totale jaarproductie af. Als je hier de terug geleverde zonne-energie aan het net afhaalt, heb je de zonne-energie die door ons bedrijf meteen is gebruikt.

Er is in 2022 totaal 38,43 MWh stroom opgewekt, dit is 38.430 kWh aan groene stroom door de zonnepanelen. Dit is voldoende voor de huidige eigen energiebehoefte. De verwachting is echter dat het stroomverbruik zal toenemen in de toekomst vanwege een toename van het aantal elektrische arbeidsmiddelen en voertuigen. Hiervoor is met de huidige zonnepanelen nog voldoende capaciteit.

Elektriciteit projectlocaties:

Er is geen groene stroom gebruikt op de projecten van Haarsma Groep in 2022, dit was 13.783 kWh. Het verbruik is van de energienota's en jaarafrekeningen gehaald. Er is geen Groene stroom ingekocht omdat energieleveranciers alleen Europese groene stroom kunnen verkopen en geen Nederlandse groene stroom.

Zakenreizen vliegtuig:

In 2022 zijn geen zakenreizen met het vliegtuig gemaakt en hiermee is geen indirecte uitstoot van CO₂ veroorzaakt.

Zakenreizen privéauto:

In 2022 zijn er 3 privéauto's ingezet waarbij de zakelijke kilometers zijn gedeclareerd. Over 2022 is er in totaal 19.561 km gedeclareerd, waarbij 1.063 liter diesel (3,47 ton CO₂) is verbruikt en 37 liter benzine (0,10 ton CO₂). De werknemers hebben een km-declaratie ingediend met de gereden kilometers en hun verbruik doorgegeven voor de CO₂-emissie berekening.

1.3.3 Emissie-inventaris scope 3

Voor de emissie-inventaris van scope 3 wordt de meest materiële Scope emissies bepaald. In deze paragraaf is beschreven op welke wijze dit is uitgevoerd.

Voor de berekeningen van de emissie zijn we uitgegaan van o.a. de uren en het gemiddelde verbruik.

Stap 1:

We bepalen onze belangrijkste activiteiten. De gegevens die hiervoor nodig zijn ontvangen wij van de administratie. We hebben een overzicht van onze crediteuren ontvangen met daarbij de jaaromzet. Deze gegevens hebben we verdeeld over diverse rubrieken zoals o.a. inkoop brandstof, inkoop PVC, inhuur extern materieel.

Stap 2:

We hebben per activiteit bepaald welke scope 3 emissies belangrijk zijn. De emissies zijn verdeeld in upstream en downstream.

Onder de upstream valt ingekochte goederen/diensten, transport en woon- werkverkeer. Onder de downstream valt het afval.

Stap 3:

We hebben per scope 3 emissie soort bepaald of deze groot, middelgroot of klein is.

Stap 4:

We hebben per scope 3 emissie soort bepaald of de maatregelen effect zouden kunnen hebben op deze uitstoot.

Stap 5:

We hebben onderstaande tabel gemaakt om de voorgaande stappen in uit te werken.

Stap 6:

We hebben een top 5 gemaakt met de meest relevante onderdelen voor ons op basis van inkoopomzet.

Scope	Categorie	Eenheid	Verbruik	Emissiefactor	Ton	Belang	Rang
3	Inhuur transport	Liter	288.479	3,262	941	Groot	2
3	Straatstenen inclusief transport	Ton	14.695	0,01	147	Klein	5
3	Onderaanneming	Liter	69.983	3,262	228	Groot	4
3	Inkoop PVC	Kg	606.866	4,52 kg	1.557	Groot	1
3	Inhuur extern materieel	Liter	130.285	3,262	425	Groot	3
Totaal					3.298		

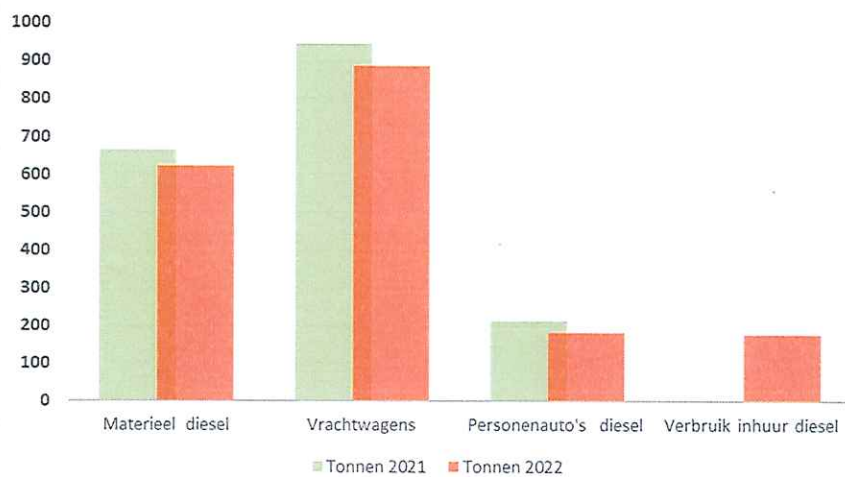
Voor het produceren van PVC materialen is veel energie (o.a. raffinage aardolie, elektrolyse zout en extrusie, maar ook het transport) nodig, in het afgelopen jaar zijn er veel projecten met PVC uitgevoerd.

Voor Haarsma was dit een reden om er een ketenanalyse voor op te stellen.

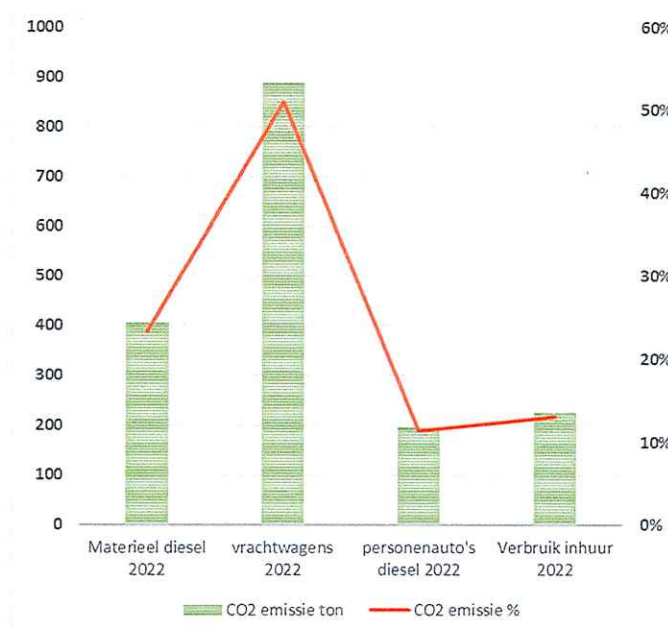
1.3.4 CO₂ footprint rapportage 2022

Scope	Categorie	Eenheid	Verbruik	CO ₂ emissie		
				emissie factor	ton	%
1	Materieel diesel 2022	ltr	191.250	3,262	405,61	23%
	vrachtwagens 2022	ltr	272.371	3,262	888,47	51%
	personenauto's diesel 2022	ltr	61.043	3,262	197,57	11%
	personenauto's benzine 2022	ltr	2.685	2,784	8,38	0%
	gasverbruik Tjerkwerd 2022	m3	4.322	2,085	9,01	1%
2	Elektriciteit Tjerkwerd 2022 GROEN	kWh	19.088	0,000	0,00	0%
	Opgewekte elektriciteit ZONNEPANELEN 2022	kWh	38.420	0,000	0,00	0%
	Teruglevering elektriciteit ZONNEPANELEN 2022	kWh	-19.332	0,000	0,00	0%
	Verbruik elektriciteit Tjerkwerd totaal 2022 GROEN	kWh	38.176	0,000	0,00	0%
	Elektriciteit projecten 2022	kWh	13.783	0,523	7,21	0%
	Zakenreizen privéauto 2022	ltr	1.063	3,262	3,47	0%
	Zakenreizen privéauto benzine 2022	ltr	37	2,784	0,10	0%
1 + 2	Extern materieel 2022	ltr	69.988	3,262	227,53	13%
1 + 2	Totaal				1747,36	100,0%

Vergelijking CO₂ uitstoot

CO₂ EMISSIE GEHEEL 2022

1.3.5 Meetonnauwkeurigheden

Scope 1

Nieuwe app:

In de eerste helft van 2019 is een app ontwikkeld om een beter inzicht te verkrijgen over het werkelijke verbruik van ons materieel, auto's en busjes. Vanaf 2020 is het gebruik van deze app verplicht voor iedereen. In 2022 is er goed gebruik gemaakt van de app. Onze chef-monteur heeft iedereen persoonlijk de instructies gegeven en monitort de invoer regelmatig. Bij fouten worden de betreffende personen gebeld. Het blijft afhankelijk van de nauwkeurigheid van ons personeel. Dit is een klein risico.

Er was in de app een verschil van 1.120 ltr dat niet gekoppeld kon worden aan materieel of auto's. Die is herverdeeld – in overleg met onze monteur – bij klein materieel en overig.

Materieel:

Bij de berekening van de CO₂-emissie van het materieel is uitgegaan van de draaiuren van het materieel. Het verbruik lezen we af van onze tankapp. Onze chef-monteur heeft iedereen persoonlijk de instructies gegeven en monitort de invoer regelmatig. Bij fouten worden de betreffende personen gebeld. Het blijft afhankelijk van de nauwkeurigheid van ons personeel. Dit is een klein risico.

Vrachtwagens:

Bij de berekening van de CO₂-emissies van de vrachtwagens is ook uitgegaan van de tankapp. Elke chauffeur vult bijna dagelijks de kilometerstanden in en de getankte liters. Hierdoor kan een vrij nauwkeurige berekening gemaakt worden.

Personenauto's en busjes:

Bij de berekening van de CO₂-emissie is uitgegaan van de tankapp. Hier worden de km-standen en de getankte liters in bijgehouden. Het gemiddelde verbruik wordt ook uit de app herleid en dit geeft een vrij nauwkeurige controle.

Verwarming kantoor/ werkplaats:

Bij de berekening van de CO₂-emissie is uitgegaan van het gasverbruik, bepaald aan de hand van de gasrekening. Wij zijn uitgegaan van de meterstanden van de gasleverancier. Deze laatste kan d.m.v. een slimme meter de meterstanden herleiden. De periode loopt niet gelijk aan een kalenderjaar, dus er kan een zeer kleine afwijking in de totale m3 zitten.

Scope 2

Elektriciteit kantoor/ werkplaats:

Bij de berekening van de CO₂-emissie is uitgegaan van het stroomverbruik, bepaald aan de hand van de energierekening. Wij zijn uitgegaan van de meterstanden van de energieleverancier. Deze laatste kan d.m.v. een slimme meter de meterstanden herleiden. Dit geldt ook voor de terug geleverde zonne-energie, opgewekt door onze zonnepanelen. Controle vindt plaats door onze eigen zonnepaneel-app.

Elektriciteit projecten:

Indien er stroomverbruik is op een project, dan wordt de CO₂-emissie bepaald aan de hand van de energie jaarrekeningen.

Zakenreizen privéauto:

Bij de berekening van de CO₂-emissie is uitgegaan van de opgegeven kilometers, middels de kilometerregistratie. Het gemiddelde verbruik is doorgegeven door de chauffeur van de auto. Hier kan een onnauwkeurigheid in zitten, echter weten we dat deze chauffeur dit meermalen zelf bijhield.

Scope 3

Voor de input kunnen we ons baseren op onze eigen administratie. Zou kunnen we alle crediteuren en hun totale inkoop vervolgens rubriceren naar de hoofdgroepen qua type werkzaamheden.

Vervolgens worden de gegevens vertaald naar hun emissie. Dit gaat wat minder exact dan je met eigen administratie voor scope 1 en 2. Hier kunnen dus afwijkingen inzitten, maar globaal gezien komt dit wel overeen met de werkelijkheid.

1.3.6 Energiebeoordeling (analyse CO₂ footprint t.o.v. het referentiejaar 2017)

In 2022 is in scope 1 en 2 totaal 1747,36 ton CO₂ uitgestoten, in 2017 was dit 1.209 ton CO₂. In 2022 is in scope 3 totaal 4.484 ton CO₂, 2021 was dit 3.710 ton CO₂ en over 2020 was dit 2.832 ton CO₂.

De omzet in 2022 bedraagt 20,6 miljoen, dit was in 2017 9,5 miljoen omzet.

De omzet in 2020 (voor scope 3) bedroeg 16,5 miljoen.

Als we de CO₂ uitstoot vergelijken met 2017 dan is de totale CO₂ uitstoot in absolute tonnen gestegen van 1.209 ton naar 1.747 ton CO₂. Dit is een absolute stijging van 538 ton CO₂.

De absolute stijging is onder ander te verklaren door:

Onderdeel	2017	2022	Daling of stijging
Omzet	9,5 miljoen	20,6 miljoen	+ 11,1 miljoen
Aantal machines	18 stuks	25 stuks	+ 7 stuks
Bedrijfsauto's	32 stuks	38 stuks	+ 6 stuks
Vrachtwagens	7 stuks	11 stuks	+ 4 stuks

De omzet in 2022 is enorm gestegen ten opzichte van het basisjaar 2017, de stijging betreft 16,84%.

1.3.6 Projecten met gunningsvoordeel

De toedeling naar projecten met gunningsvoordeel is gebaseerd op de financiële toerekeningmethode (allocatie van kosten). Deze toerekeningmethode is gekozen, omdat gegevens over kosten altijd beschikbaar zijn.

In het jaar 2022 is er 1 project met gunningsvoordeel aangenomen en/of opgeleverd.

De naam van het project is: 22303 – Toekomstbestendig maken Kruiszwijn 1 + 2 Julianadorp
Verdere uitwerking van het dossier is te vinden in het projectdossier.

B CO2-reductie

2.1 Beleidsverklaring van directie

Voor het realiseren van projecten heeft De Haarsma Groep een kwaliteitsmanagementsysteem (KMS) opgezet. Het KMS kent meerdere dimensies. De primaire dimensie van het KMS richt zich op het borgen en continu verbeteren van de kwaliteit van haar dienstverlening om aan de eisen en wensen van haar klanten te voldoen én om de veiligheid van haar medewerkers en de direct en indirect betrokkenen te garanderen. Daarnaast heeft de Haarsma Groep een verantwoordelijkheid richting de stakeholders (belanghebbenden) en de maatschappij.

Vanuit de verantwoordelijkheid naar de maatschappij heeft Haarsma de ambitie om de CO₂-uitstoot in de projecten (gerelateerd aan de omzet) te reduceren. Deze doelstelling is gericht op de totale CO₂-uitstoot van het wagenpark, kantoorgebouw, materieel (kranen e.d.). Het doel is een CO₂-reductie per euro omzet te realiseren in 2023 ten opzichte van het referentiejaar 2017. Voor scope 1 willen wij 8% CO₂-reductie realiseren en voor scope 2 is dit 80% t.o.v. het referentiejaar 2017. Dit is een gemiddelde reductiedoelstelling t.o.v. de sectorgenoten. We hebben in 2020 besloten ook Scope 3 mee te nemen. Een reductiedoelstelling van 3% voor scope 3 voor 2023 is realistisch en tegelijkertijd ambitieus. De Haarsma Groep is een middenmoter. Diverse acties op het gebied van CO₂-reductie zijn al (on)bewust genomen zoals het aanschaffen van hybride kranen, medewerkers en de keten informeren over verdere CO₂-reductie.

Alle medewerkers hebben ook een taak om bij hun werkzaamheden o.a. energie te besparen. Het thema CO₂ is een terugkerend thema bij o.a. toolboxmeetings of bij de nieuwsbrief.

Het thema energiebesparing is ook bij diverse overleggen onder het agendapunt KAM een vast terugkerend onderdeel.

Ook in de keten is de Haarsma Groep actief om tot verdere reductie te komen, zoals deelname aan Bouw Circulair van de provincie Fryslân en Noord-Holland. Aan dit overleg neemt Haarsma, leveranciers en opdrachtgever deel. In dit overleg kan in het voorstadium al gekeken worden naar de te gebruiken materialen en waar deze materialen vandaan moeten komen zodat er zo min mogelijk kilometers gemaakt moeten worden. Dit overleg wordt door de Haarsma Groep als zeer waardevol gezien.

In de volgende paragrafen is de kwantitatieve bijdrage aan de CO₂-reductie doelstelling per maatregel geformuleerd tot en met 2023. Tevens wordt vermeld de verantwoordelijke per maatregel en de planning van de maatregelen. Deze doelen zijn gebaseerd op de CO₂-footprint van het referentiejaar 2017 (scope 1 en 2) en het referentiejaar 2020 (scope 3).

2.2 Overzicht reductiedoelstellingen

Onderdeel	Eenheid	Referentie	Doel 2018	Doel 2019	Doel 2020	Doel 2021	Doel 2022	Doel 2023
Scope 1	KG CO2 / €1000	2017 (123,7)	- 2%	- 3%	- 5%	- 6%	- 7%	- 8%
Scope 2	KG CO2 / €1000	2017 (3,6)	- 30%	- 40%	- 50%	- 60%	- 70%	- 80%
Scope 3	KG CO2 / €1000	2020 (225,5)				- 3%	- 3%	- 3%

Reductiedoelstellingen tot herbeoordeling 2024

- Scope 1: Reductiedoelstelling is 4% reductie in 2024 ten opzichte van basisjaar.
- Scope 2: Reductiedoelstelling is 2% reductie in energieverbruik ten opzichte van basisjaar
- Business travel: Reductiedoelstelling voor Business Travel is 2% in 2024 ten opzichte van basisjaar

2.3 Voortgang reductiedoelstellingen

Hieronder wordt de totale CO₂-emissie over 2022 afgezet tegenover dezelfde periode in 2017. We kijken naar de CO₂-uitstoot over geheel 2022, dan laat 2022 over het hele jaar een stijging zien van 531 ton CO₂ ten opzichte van dezelfde periode in 2017.

Aan het einde van 2022 heeft de Haarsma Groep een omzet van € 20,6 miljoen. Dit is een stijging van 117% stijging ten opzichte van het referentiejaar.

Uitgaand van 2017 als referentiejaar, is voor 2022 een totale procentuele verlaging/verhoging van:

- Scope 1 – daling van 31,59 procent
- Scope 2 – daling van 95,10 procent
- Scope 3 – stijging van 6,72 procent

Aan het einde van 2022 heeft de Haarsma Groep een omzet van € 20.600.000, -

Aan het einde van 2017 heeft de Haarsma Groep een omzet van € 9.500.000, -

Voor de leesbaarheid wordt de reductie aangegeven in kg CO₂ per euro omzet. Om de uitstoot per euro omzet te berekenen gebruiken wij de volgende formule:

$$CO_2 \text{ uitstoot} \times 1000 = \dots / \text{omzet} (/1000) = CO_2 \text{ per euro omzet}$$

Scope 1					
	2017	2019	2020	2021	2022
Omzet (x €1000)	€9.500	€15.400	€16.552	€21.000	€20.600
CO ₂ uitstoot	1.175	1.546	1.545	1.851	1.743
CO ₂ uitstoot per euro omzet	123,68	100,41	93,35	88,15	84,61
CO ₂ stijging of daling per euro omzet		-26,27	-30,33	-35,53	-39,07
Resultaat procentueel		-18,82 %	-24,53 %	-28,73 %	-31,59

Scope 2					
	2017	2019	2020	2021	2022
Omzet (x €1000)	€9.500	€15.400	€16.552	€21.000	€20.600
CO ₂ uitstoot	34	11	0	2	3,57
CO ₂ uitstoot per euro omzet	3,47	0,70	0	0,10	0,17
CO ₂ stijging of daling per euro omzet		-2,87	-3,55	-3,47	-3,30
Resultaat procentueel		-80,40 %	-99,44 %	-97,20 %	-95,1 %

Scope 3					
			2020	2021	2022
Omzet (x €1000)			€16.552	€21.000	€20.600
CO ₂ uitstoot			2.832	3.610	3.298
CO ₂ uitstoot per euro omzet			171,64	171,90	160,09
CO ₂ stijging of daling per euro omzet				+0,26	-11,55
Resultaat procentueel				+0,15%	+6,72%

2.4 Conclusie reductiedoelstellingen

Ondanks een absolute stijging van de CO₂-emissie (totaal 531 ton CO₂ t.o.v. 2017) van scope 1 en 2 is er toch een behoorlijke daling gerealiseerd voor scope 1 en 2 als de uitstoot gerelateerd wordt aan de omzet. De daling betreft meer dan 30%, dit is meer dan de CO₂-doelstelling.

Geconcludeerd kan worden dat de gestelde doelen voor 2022 zijn behaald voor zowel scope 1 en 2. De organisatie ligt op koers om de beoogde reductiedoelstellingen scope 1 en 2 te behalen.

Voor scope 3 zien we ook een daling van de totale CO₂-uitstoot. Hierbij dient wel een kanttekening gemaakt te worden, in het basisjaar zijn meer scope 3 categorieën in beeld gebracht. Over 2022 zijn de meest significante categorieën beoordeeld op basis van de inkoopomzet. Op dit moment ligt de organisatie op koers om de reductiedoelstelling scope 3 te behalen.

2.5 Energie management actieplan

Vanaf 2013 worden er reductiemaatregelen uitgevoerd. Sinds het begin is besloten, samen met de KAM-coördinator, om waar mogelijk een koppeling te leggen met ons ISO 9001 kwaliteitssysteem.

Onder meer om te waarborgen dat tijdig een interne audit wordt ingepland en uitgevoerd en de bronnen van emissies in kaart worden gebracht en worden aangepakt. Daarnaast kan van bestaande formulieren, zoals directiebeoordeling en interne audits, gebruik worden gemaakt. De CO₂-reductie doelstelling is geïmplementeerd in ons VGM-handboek.

De CO₂ emissies worden behalve in maart ook in september opgesteld en besproken in het directieoverleg. Tussentijds kunnen acties worden aangescherpt om doelen te halen. Voor de periode 2022 / 2023 is een actieplan opgesteld. De uitvoering is toebedeeld aan de hieronder aangegeven personen. De maatregelen zijn per scope onderverdeeld.

De SKAO maatregelenlijst is ingevuld door de directeur samen met de KAM-coördinator.

Scope 1			
Reductiemaatregel	Verantwoordelijke	Voortgang	Actie afgerond
Monitoren brandstofverbruik per voertuig	Directeur en chef-monteur	App is eind 2019 in werking en wordt nu geoptimaliseerd	Doorlopende maatregel
Training Het Nieuwe Draaien	KAM-coördinator en directeur	Cursus gehouden in juli/augustus 2019, wordt elke 5 jaar herhaald. Interne presentatie wordt gehouden in het laatste kwartaal 2023	
Training Het Nieuwe draaien.	KAM-coördinator en directeur	Wordt om de 5 jaar gegeven. De eerste cursisten gaan in het eerste kwartaal van 2023.	13-01-2023
Aanschaf energiezuinige auto's	Directeur		Doorlopende maatregel
Aanschaf energiezuinige kranen	Directeur		Doorlopende maatregel
Betere (route)planning aan de hand van beschikbare werknemers en projectlocaties	Werkvoorbereider/planner, bestuurders van de voertuigen	Dagelijks.	Doorlopende maatregel
Overleg met ketenpartners	Directeur	Reductie maatregelen worden	2022

Extern

Externe belanghebbenden kunnen worden onderverdeeld in:

- Opdrachtgevers;
- Leveranciers en onderaannemers;
- Uitzendkrachten en ZZP'ers;
- Samenwerkingspartners;
- Branchegenoten en concurrenten;
- Overige belanghebbenden (o.a. certificerende instelling).

Haarsma Groep zal met betrekking tot de CO₂-Prestatieladder actief communiceren met haar belangrijkste (potentiële) stakeholders (belanghebbenden). Om de belangrijkste stakeholders te betrekken, te informeren en aan te geven hoe zij kunnen participeren is het belangrijk om een goede verstandhouding te hebben met deze stakeholders.

De externe stakeholders kunnen middels de website op de hoogte blijven van de ontwikkelingen op het gebied van CO₂-reductie van de Haarsma Groep en ook door middel van een persoonlijke mail en/of via sociale media.

3.3 Aanpak en middelen

Intern

Alle medewerkers worden geïnformeerd over wat er in ons bedrijf gebeurt en worden waar mogelijk aangespoord een bijdrage te leveren aan verbeteringen.

De meeste medewerkers beschikken over internet waarop zij veel informatie kunnen vinden.

Daarnaast ontvangen medewerkers (twee keer per jaar) een nieuwsbrief en zijn toolboxmeetings van groot belang voor kennisoverdracht.

Overlegvorm	Belanghebbenden	Onderwerpen - boodschap	Frequentie	Verantwoordelijke
Management-overleg	Directie, controller, KAM-coördinator	Besluitvorming, strategie, reductie-doelstellingen. CO ₂ -beleid en CO ₂ -reductiemaatregelen. Investerings. Projecten met CO ₂ -gunningsvoordeel. Trends ontdekken in het energieverbruik en CO ₂ -uitstoot. Veranderingen in de boundary van de organisatie. Opstellen CO ₂ -footprint en vaststellen CO ₂ -initiatieven. Ideeën en verbeterpunten m.b.t. CO ₂ -reductie	Minimaal 2 maal per jaar	Directie
Uitvoerders overleg	Directie, werkvoorbereider, KAM-coördinator, uitvoerders	Uit te voeren CO ₂ -maatregelen en acties. Communiceren over projecten met CO ₂ -gunningsvoordeel.	2 maal per jaar	Directie
Toolboxmeeting	Uitvoerders, eigen medewerkers, inhuur en onderaannemers	CO ₂ -footprint en CO ₂ -reductie maatregelen. Mogelijke veranderingen op het gebied van CO ₂ . Projecten behandelen met CO ₂ -gunningsvoordeel.	Minimaal 2 x per jaar	Uitvoerders
Startwerk overleg	Uitvoerders, eigen medewerkers,	Vertalen CO ₂ -beleid en CO ₂ -reductie maatregelen naar de	Voor aanvang	Uitvoerders

	inhuur en onderaannemers	uitvoerende projectmedewerkers. Communiceren over project met CO ₂ -gunningsvoordeel. Verbeterpunten behandelen.	project indien nodig. Bij projecten met gunningsvoordeel is het verplicht.	
Personeelsbijeenkomst	Eigen medewerkers	Voortgang en status CO ₂ -reductie doelstellingen en CO ₂ -maatregelen. Inbreng van het personeel m.b.t. nieuwe ideeën tot CO ₂ -reductie.	Minimaal 1 maal per jaar	Directie
Social Media (LinkedIn, facebook)	Alle personeelsleden	Ontwikkelen m.b.t. nieuwe arbeidsmiddelen en projecten	Naar behoefte	Directie/ CO ₂ -team
Website	Intern en extern	Voortgang en status CO ₂ -reductie doelstellingen, CO ₂ -Prestatieladder rapportage	Minimaal 2 keer per jaar updates	Directie/ CO ₂ -team
Nieuwsbrief	Alle personeelsleden	CO ₂ -footprint, nieuwe arbeidsmiddelen, CO ₂ -initiatieven	Minimaal 1 keer per jaar	Directie/ CO ₂ -team

In de afgelopen auditperiode is er op onderstaande overleg diverse malen gecommuniceerd over de CO₂-Prestatieladder.

Toolboxmeetingen:

Februari 2022 – Algemene gegevens CO₂ prestatieladder

Mei 2022 – Emissie inventarisatie geheel 2021

Nieuwsbrieven:

Juli 2022 – Reductiedoelstellingen, project met gunningsvoordeel en audit resultaten

WhatsApp:

Naar behoefte wordt er gecommuniceerd via de bedrijfsapp, zoals het vermelden van de CO₂ competentie en de aankoop van de nieuwe machines

Extern

Op de internetsite van de Haarsma Groep (www.haarsmagroep.nl) wordt informatie gegeven over onze bedrijven, onze projecten en producten. Daarnaast staat op de site de rubriek "HAARSMA GROEP" met daarin de sub mappen "certificaten" en "de CO₂-Prestatieladder".

Overlegvorm	Belanghebbenden	Onderwerpen - boodschap	Frequentie	Verantwoordelijke
Bouwvergadering, Website en/of persoonlijke mail	Opdrachtgevers	Voortgang en status doelstellingen CO ₂ -reductie en maatregelen. Project met gunningsvoordeel	Minimaal 2 keer per jaar; bij projecten 1 x per vier weken/maand	Directie/ CO ₂ -team of betreffende uitvoerder bij project met gunningsvoordeel
Telefoon, e-mail en via website	Leveranciers/ onderaannemers	Bespreken CO ₂ -beleid. Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en CO ₂ -uitstoot. Opvragen van CO ₂ -gegevens van de motor aangedreven arbeidsmiddelen. Informatie opvragen m.b.t. scope 3	Naar behoefte	Directie/ CO ₂ -team
Startwerkoverleg, toolboxmeeting, website	Uitzendkrachten, inhuur en zzp'ers	Bespreken CO ₂ -beleid. Doornemen de CO ₂ -reductiemaatregelen op het project. Informatie opvragen m.b.t. scope 3	Naar behoefte	Directie/ CO ₂ -team
Telefoon, e-mail en via website en bijeenkomsten	Samenwerkingspartners	Halen en brengen van CO ₂ -informatie. Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en CO ₂ -reductie bespreken. CO ₂ -initiatief bespreken.	Naar behoefte	Directie/ CO ₂ -team
Bijeenkomsten, telefoon, e-mail	Branchegenoten en concurrenten	Halen en brengen van CO ₂ -informatie. Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en CO ₂ -reductie bespreken.	Naar behoefte	Directie/ CO ₂ -team

Voor rechtstreekse vragen en/of ideeën betreffende de CO₂-reductiedoelstellingen en de CO₂-Prestatieladder kan gebruik gemaakt worden van het volgende e-mailadres: info@haarsmagroep.nl

De CO₂ competentie is in januari 2022 opgezet, dit was naar aanleiding van een idee van een medewerker.

3.4 Projecten met gunningsvoordeel

De toedeling naar projecten met gunningsvoordeel is gebaseerd op de financiële toerekeningmethode (allocatie van kosten). Deze toerekeningmethode is gekozen, omdat gegevens over kosten altijd beschikbaar zijn.

In het jaar 2022 is er 1 project met gunningsvoordeel aangenomen en/of opgeleverd. De naam van het project is: 22303 – Toekomstbestendig maken Kruiszwijn 1 + 2 Julianadorp. Verdere uitwerking van het dossier is te vinden in het projectdossier.

D Participatie

4.1 Initiatieven op het gebied van CO₂

In dit hoofdstuk wordt vermeld middels welke werkgroepen en lidmaatschappen er inzicht wordt verkregen met betrekking tot het duurzaam ondernemen waar de CO₂-Prestatieladder een onderdeel van is.

Haarsma Groep is lid van de volgende organisaties en werkgroepen:

- CO₂-initiatief van KAM Adviseur Nederland (actieve deelname)
- Betonketen Fryslân van Bouw Circulair (actieve deelname)
- Bouwend Nederland (passieve deelname)
- Cumela (passieve deelname)
- SKAO (passieve deelname)

Door regelmatig op de hoogte te worden gehouden betreffende ontwikkelingen op gebied van duurzaam ondernemen in de GWW-sector wordt er getracht het kennis- en bewustwordingsniveau van de medewerkers op peil te houden of zelfs te verhogen. Iedere medewerker is zich bewust zijn verantwoordelijkheid en bevoegdheid met betrekking tot CO₂-reductie. Ideeën en verbeterpunten van belanghebbenden met betrekking tot CO₂-reductie worden altijd behandeld in het managementoverleg. Indien nodig koppels het CO₂-team de ideeën en verbeterpunten terug met de belanghebbenden.

Haarsma heeft in 2022 deelgenomen aan de volgende initiatieven:

CO₂-initiatief van KAM-Adviseur – “samen slim besparen”

Tweemaal per jaar is er een bijeenkomst waarbij steeds een ander onderwerp wordt besproken, in 2022 waren dit:

- 18-03-2022 – Samen slim besparen
- 04-11-2022 – Samen slim besparen

Betonketen Fryslân van Bouw Circulair

Op 13-06-2022 is er een bijeenkomst bijgewoond van Betonketen Fryslân. O.a. circulaire economie is tijdens deze bijeenkomst besproken. De presentatie is gemaild naar Tjeerd.

De huidige (actieve) deelnamen zijn toereikend en passend voor de organisatie.

4.2 Budget

Er wordt jaarlijks een budget vrijgemaakt voor deelname aan de hierboven genoemde initiatieven. Het jaarlijks budget voor de CO₂-Prestatieladder ligt rond de € 10.000,00